

УДК 658.15:336.02

Орлик О.В.

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Одеський національний економічний університет,

Одеса, Преображенська 8, 65082

Orlyk O.V.

METHODS OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT

Odessa National Economic University,

Odessa, Preobrajenskaya 8, 65082

Анотація. У статті розглядаються проблеми забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. Визначено основні методи управління фінансово-економічною безпекою та наведено їх загальну характеристику.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, механізм управління фінансовою безпекою, методи управління.

Abstract. The article considers problems of ensuring financial and economic security. It outlines the key methods of financial and economic security and shows the general characteristics of these methods.

Key words: financial and economic security, financial security management mechanism, management methods.

Сучасний період розвитку досліджень з проблем забезпечення економічної безпеки характеризується становленням теорії безпечного та захищеного функціонування систем господарювання.

Інтегральний показник економічної безпеки України становить 59% від норми. У зоні критичного стану безпеки (нижче 50%) знаходиться макроекономіка, науково-технічна і демографічна складові. Наступні в небезпечному стані (від 50 до 70%) – виробнича, енергетична, фінансова,

інвестиційна, зовнішньоекономічна, виробнича складові безпеки. У зоні задовільного стану безпеки – немає жодної складової [1].

Сучасні умови господарювання вимагають підвищення ефективності управління фінансовою та економічною діяльністю підприємств. На сьогодні особливо гостро стоїть проблема необхідності зміни підходів до дослідження фінансово-економічної безпеки, що пояснюється якісними та кількісними змінами, які відбуваються як у локальному, так і глобальному масштабі.

Проблемам забезпечення фінансово-економічної безпеки на рівні господарюючих суб'єктів присвячені праці таких дослідників, як: І. Мойсеєнко, О. Марченко, О. Барановський, І. Бланк, Т. Васильців, В. Волошин, О. Бойкевич, В. Каркавчук, К. Горячева, О. Пластун, Л. Мартюшева та ін.

Проте є низка проблемних питань, які потребують подальших досліджень. До них слід віднести питання, пов'язані з механізмом управління фінансовою безпекою підприємств та ефективного використання його складових.

Метою статті є дослідження методів управління, які виступають основою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств.

Як зазначається у [2, с.90], суть фінансової безпеки підприємства полягає в здатності самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію, відповідно до цілей корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища. Тобто фінансова безпека характеризується таким станом підприємства, який забезпечує: фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді; потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства; достатню фінансову незалежність підприємства; достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень; захищеність фінансових інтересів власників підприємства.

Посилення конкуренції на товарних ринках, скорочення тривалості життєвого циклу продукції, інфляційні процеси, нестабільність податкового законодавства, відсутність доступного банківського кредитування, зниження ділової активності фондового ринку, сприяють зростанню рівня динамічності і

невизначеності зовнішнього середовища, з урахуванням якого здійснюється фінансово-економічна діяльність підприємства.

Як зазначається у [3, с.70], управління фінансово-економічною безпекою підприємства спрямоване на виконання таких задач: встановлення системи фінансових інтересів підприємства, які потребують захисту в процесі функціонування підприємства, зокрема пошук ефективних методів максимізації ринкової вартості підприємства; ідентифікація та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз реалізації фінансових інтересів підприємства; забезпечення ефективної нейтралізації загроз фінансовій безпеці підприємства.

Забезпечення економічної безпеки виробничої діяльності вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки, цілями функціонування якої є своєчасне виявлення і запобігання небезпекам та загрозам, гарантування досягнення підприємством цілей діяльності. Реалізація цілей функціонування системи безпеки відбувається на основі вирішення цілого комплексу завдань.

Процес забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства включає: аналіз сил і засобів, необхідних для забезпечення безпеки підприємства; виявлення реальних і прогнозування потенційних небезпек і загроз; знаходження способів їх запобігання, ослаблення або ліквідації наслідків їх дії; оцінку поточного рівня забезпечення фінансової безпеки; планування комплексу заходів із забезпечення фінансової безпеки і розробку рекомендацій стосовно його реалізації; бюджетне планування практичної реалізації пропонованого комплексу заходів; планування корпоративних ресурсів; оперативну реалізацію запланованих дій суб'єктом господарювання фінансово-господарської діяльності; оцінку ефективності запобігання можливій шкоді від негативних дій тощо [4, с.329; 5].

В сучасних умовах господарювання дієвість системи захисту досягається за допомогою відповідного механізму управління, який має забезпечити підприємству його ефективне функціонування та розвиток.

До складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства можна віднести такі основні складові, як: функції, принципи і методи

управління, сукупність фінансових інтересів підприємства, організаційну структуру, нормативно-правове забезпечення тощо.

Суб'єкти управління фінансово-економічною діяльністю впливають на об'єкти безпеки за допомогою певних методів управління, які розкривають шляхи протидії виявленим та прогнозованим загрозам, небезпекам та ризикам у конкретних умовах, а також відображають безпосередній стан захищеності підприємства.

Проведені дослідження показують, що механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинен включати такі методи, як: інституційно-правові, адміністративні (організаційно-розпорядчі), економічні, організаційно-технологічні, інформаційні, соціально-психологічні [3, с.296-297; 6, с.78-80].

Інструментами інституційно-правових методів виступають: створення відділу економічної безпеки та його імплементація в організаційну структуру управління підприємством; виділення сектора економічної безпеки в межах юридичного відділу. Забезпечення фінансово-економічної безпеки в рамках даної групи методів передбачає: запровадження моніторингу рівня економічної безпеки та її складових, зокрема фінансової безпеки; прогнозування загроз, ризиків та розробку заходів з їх нейтралізації; коригування планових показників діяльності у контексті забезпечення економічної безпеки; розробку системи правил та режимів безпеки; створення інструкцій про матеріальну відповідальність та захист комерційної таємниці; моніторинг законодавства та захист підприємства від дій і рішень органів державного управління; управління інституційними характеристиками безпеки в межах юридичних відносин із контрагентами; реєстрацію документів, прав власності.

За допомогою адміністративних (організаційно-розпорядчих) методів управління відбувається: формування організаційної структури управління фінансово-економічною безпекою; визначення повноважень та відповідальності посадових осіб, розпорядку роботи, порядку дій у тій чи іншій ситуації; регламентування інших дій суб'єктів управління фінансово-економічною

безпекою; введення режимів входу/виходу персоналу та відвідувачів; створення перешкод для доступу до охоронного майна.

Через використання економічних методів відбувається вплив суб'єктів управління на параметри фінансово-економічної діяльності підприємства. Інструментами виступають: підвищення економічної ефективності використання ресурсів підприємства; створення передумов розвитку підприємства; забезпечення доступу до ресурсів та ринків. Забезпечення фінансово-економічної безпеки даною групою методів передбачає: реалізацію заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання господарських ресурсів; оцінку рівня сучасності та продуктивності матеріально-технічної бази, пошук резервів її покращення; підвищення рентабельності активів та конкурентоспроможності підприємства; фінансування заходів із прогнозування розвитку ринкової кон'юнктури, інституціонального регламентування фінансово-господарської діяльності та ресурсного забезпечення.

Обов'язковим елементом у структурі механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства є фінансові методи (інвестування, кредитування, оподаткування, планування, прогнозування, самофінансування, система розрахунків, страхування, фінансування та інші), як способи впливу фінансових відносин на господарський процес [7, с.341].

Організаційно-технологічні методи спрямовані на підвищення ефективності управління безпекою шляхом впровадження на підприємстві міжнародних систем управління якістю.

Застосування інформаційних методів управління має велике значення для підприємств. За даними [8] обсяг збитків компаній від витоків інформації у світі за 2013 рік зріс на 25%, до 25 млрд. дол. У середньому в світі збиток від одного витoku інформації становить 32 млн. дол.

Інформаційні методи передбачають створення механізму оперативного реагування на загрози інформаційній безпеці та поширення негативної інформації про підприємство. Заходами щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки даною групою методів виступають: аналіз, облік

комерційної інформації; створення надійної системи захисту інформації та каналів її проходження; використання сучасних технологій захисту інформації (систем кодування і шифрування).

Використання соціально-психологічних методів в управлінні фінансово-економічною безпекою спрямоване на підвищення рівня мотивації персоналу в системі безпеки підприємства. Застосування даної групи методів передбачає: реалізацію заходів матеріального стимулювання; створення ефективної системи морального заохочення працівників; підбір кадрів з урахуванням психологічних характеристик працівників; діагностику психоемоційного стану працівників; підтримку ініціативи; забезпечення перспективного соціального й професійного росту; інформування про результати праці; укладання договорів, взаємних зобов'язань, об'єднання інтересів працівників; бесіди, пропаганду та агітацію, призначені для поширення і роз'яснення політики керівництва у сфері фінансової безпеки; розробку правил поведінки; створення атмосфери корпоративного духу; формування сприятливого морально-психологічного клімату в колективі; формування неформальних комунікацій.

В управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства необхідне комплексне застосування зазначених груп методів управлінського впливу.

На основі вищевикладеного можна зробити такі висновки. В сучасних умовах для підприємств України пріоритетне значення має проблема забезпечення їх фінансово-економічної безпеки шляхом запровадження відповідного механізму управління і ефективного використання його складових. Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки є невід'ємним елементом системи безпеки підприємства і передбачає використання сукупності методів, інструментів та заходів їх реалізації, які необхідно використовувати не розрізнено, а у поєднанні.

Література:

1. Інтерв'ю Урядового уповноваженого Валерія Мунтіяна Українському національному агентству Укрінформ 15 січня 2013 року [Електронний ресурс]

// Портал: Урядовий портал. – Режим доступу : \www/ URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245972329. – Заголовок з екрану, доступ вільний, 27.02.2014.

2. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств [Текст] / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1(1). – С. 86-97.

3. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення [Текст] : монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук ; за ред. Т. Г. Васильціва. – Львів : Ліга-Прес, 2012. – 386 с.

4. Череп О. Г. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні [Текст] / О. Г. Череп, З. П. Урусова, А. А. Урусов // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3(61). – С. 328-330.

5. Лазаренко М. П. Фінансова безпека підприємства та її управління [Електронний ресурс] / М. П. Лазаренко, К. В. Ніколаєнко. – Режим доступу : \www/ URL: http://rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/10_57970.doc.htm. – Заголовок з екрану, доступ вільний, 27.02.2014.

6. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Текст] : навч. посібник / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.

7. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання [Текст] / Т. В. Клименко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – № 4(58). – С. 340-343.

8. Убытки от утечек информации возросли на 25% в 2013 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ URL: <http://ubr.ua/market/media-market/ubytki-ot-utechek-informacii-vozrosli-na-25-v-2013-godu-280557>. – Заголовок з екрану, доступ вільний, 27.02.2014.

Стаття відправлена: 03.03.2014 р.

© Орлик О.В.